

ESCULTURES PER A L'ETERNITAT

El Complex Funerari Municipal de Terrassa aplega una mostra única de cinc exemples de grups escultòrics exempts en què la mateixa sepultura conjuga una connivència de símbols a través dels quals es transmet una forta càrrega de melangia i fe cristiana. Arquitectes i escultors van junts a l'hora de mostrar-nos l'ostentació de la riquesa i la religiositat de la burgesia terrassenca de l'època. Els artistes presents en el nostre cementiri són Josep Viladomat (1935), Enric Monjo (1945), Miquel Ros (1951), Francesc Juventeny (1952) i Ferran Bach-Esteve (1955).

La fe cristiana considera que el dolor és una oportunitat de purificació, una font de salvació de l'ànima, i que la mort és la seva definitiva expressió terrenal. És així com l'escenificació d'aquest patiment últim de l'ésser estimat es canalitza i tradueix a través d'un simple bloc de marbre, de granit o de bronze on es fusionen la iconografia i l'art cristians.

La Societat Municipal de Serveis Funeraris de Terrassa i el Museu de Terrassa, en la seva línia de difusió del patrimoni funerari terrassenc, recullen gràficament aquest testimoni artístic amb l'exposició "Escultures per a l'eternitat". Els escultors, artistes del marbre, de la pedra i del metall, són els protagonistes d'un passeig original i exclusiu pel nostre cementiri, al qual us convidem a participar.

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

LA TASCA AL TALLER

L'escultura exempta és l'expressió artística d'una figura en tres dimensions. Segons el material que la configura (pedra, metall, ceràmica, etc.), el procediment tècnic és diferent. Mentre que en el treball sobre la pedra l'escultor va modelant la peça a cops de punter i martell, les figures de metall tenen un procediment més complex: la tècnica de la cera perduda. Mitjançant un procés de motlles, la cera desapareix amb l'escalfor i el metall colat la substitueix.

Modelatge en fang.

Motlle. Aplicació del guix. Dues peces: posterior i anterior.

Aplicació de la cera a la superfície interior d'un dels dos motlles.

Fragmentació i introducció en cilindres amb sorra refractària.

Fosa del metall a 1.100 graus centígrads.

Colada del bronze a l'interior dels cilindres.

Trencament dels cilindres.

Assemblatge dels fragments i poliment.

L'escultura acabada.

Reportatge còrtesia de l'escultor gallec Miguel Couto Coleto. Escultura Bou Ramón. Ares, El Ferrol, 2015.

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Ajuntament

de Terrassa

LA SIMBOLOGIA FUNERÀRIA CRISTIANA

El símbol és una imatge visual que transmet una idea. En l'art cristià té una intenció didàctica: formar els fidels i evocar la seva pietat. A la imageria funerària, el dolor per la pèrdua de l'ésser estimat es tradueix en una expressió de complicitat amb la mort de Jesús que reflecteix l'alliberació de l'ànima.

Josep Viladomat

Francesc Juventeny

Dos davallaments, dues mirades. Josep Viladomat ens mostra una escenificació més artística i fidel al fet evangèlic, com en el cas de Josep d'Arimatea i Nicodem, que subjecten el llençol sense tocar el cos de Jesús, perquè són jueus i encara no han celebrat la Pasqua. En canvi, Francesc Juventeny ens mostra un Fill més humà i terrenal que, junt amb el dolor de la Mare, aconsegueix transmetre un fort dramatisme.

Enric Monjo

Miquel Ros

Dues pietats, dues perspectives diferents d'un mateix significat cristià. La Mare abasta el seu Fill, que simbolitza la humanitat redimida amb el seu sacrifici de morir en la Creu. Mentre que l'escultura de Miquel Ros s'envolta d'una melangia estètica centrada en el cos inert del Fill, la pietat d'Enric Monjo ens transmet la cruesa del dolor amb les expressions dels rostres i el treball tosc de la pedra.

Amb l'escultor Ferran Bach-Estève el simbolisme defuig el missatge tradicional evangèlic i es torna més clàssic, de gran càrrega intel·lectual. Dues figures femenines simbolitzen el pas de la joventut a la maduresa.

Fotografies: Teresa Llordés

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

FAMÍLIA ROSSELL BALLESTER

Tipus: Panteó monumental

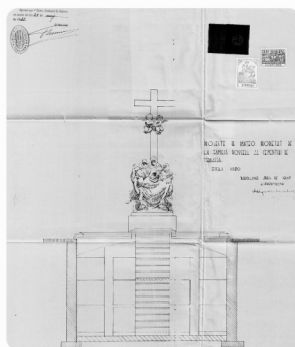
Arquitecte: Miquel Muñoz i Mínguez
(Barcelona, 1910-1973)

Escultor: Josep Viladomat i Massanas
(Manlleu, 1899 - Andorra, 1989)

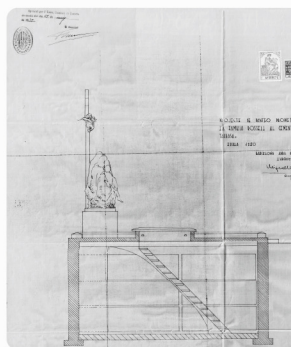
Tema: Davallament de la Creu (1935)

Matèria: Marbre blanc

Emplaçament: Núm. 2103

Projecte segons l'arquitecte M. Muñoz.
Procedència: AHCT, expedient 138/1935.

Secció.

Josep Viladomat i Massanas

Signatura.

L'any 1912 entrà d'aprenent als tallers de Rafael Atché i de Joan Borrell, a Barcelona. Fou un gran admirador dels mestres del Renaixement. El naturalisme és la característica principal de la seva obra. Escultures destacades a la ciutat de Barcelona són *Dona amb nen i flautí* (1929) i les dedicades a Pau Casals (1982) i l'Avi del Barça (1974).

Davallament de la Creu (1935)

Composició apoteòsica del dolor al peu de la Creu en el moment en què Maria acull a la seva falda el cos inert del Fill. L'envolten els personatges que participaren en el davallament de la Creu. En aquest cas, es tracta d'una escenificació clàssica, que recorda la *Pietat* de Miquel Àngel i on es prioritza la bellesa artística enfront de l'expressivitat de l'aflicció del moment. Cal indicar el particular tractament dels rostres dels personatges, que són retrats de diferents treballadors de la fàbrica de mitges de la família Rossell. Dins la composició bigarrada de les figures, on també s'afegeixen els dos querubins portant flors, el quadre escènic traspuja una càrrega de simbolismes particulars que identifica el paper de cadascun dels personatges en els evangelis.

Fotografies: Teresa Lloréns

Funerària
de Terrassa

Museu
de Terrassa

Davallament de la Creu (1935)

7 Maria Magdalena. Jove i compassiva. El cabell llarg simbolitza el seu dolor.

1 Querubins portant les roses de la sensibilitat i la bellesa.

6 Nicodem.

2 Sant Joan Bautista. Adolescent, expressió reflexiva.

5 Maria. La seva actitud d'acaronament personifica el paper de mare.

3 Josep d'Arimatea. Ell i Nicodem representen la maduresa escènica dels personatges.

4 Jesús difunt, humanitzat.

Fotografies: Teresa Llordès

Funerària
de Terrassa

Museu
de Terrassa

FAMÍLIA JOVER

Tipus: Panteó monumental

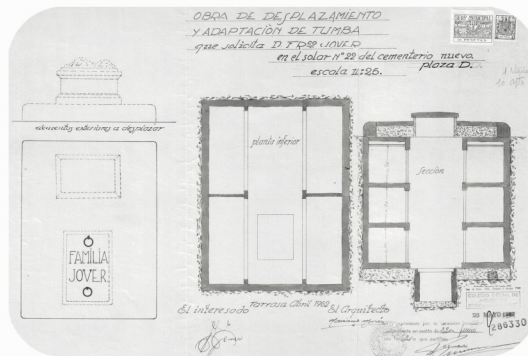
Arquitecte: Mariano Morán Fernández-Cañedo
(Benavente, Zamora, 1894-1978)

Escultor: Enric Monjo i Garriga
(Vilassar de Mar, 1896 - Barcelona, 1976)

Tema: Pietat (1945)

Matèria: Pedra

Emplaçament: Núm. 2110

Projecte de la construcció del panteó, segons l'arquitecte M. Morán.
Procedència: AHCT, expedient 166/1962.

Enric Monjo i Garriga

Signatura.

Estudià a la Llotja de Barcelona, així com Medicina a la Universitat de Barcelona, on fou escultor anatómic. Va ser professor a l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona del 1923 al 1961. La seva escultura, principalment imatges religioses i nus femenins, és esquemàtica i geomètrica. Entre d'altres, cal destacar les talles del cor de la Catedral de Terrassa.

Pietat (1945)

Composició clàssica de la Mare de Déu asseguda sostenint el cos mort del Fill, que defuig tota delicadesa característica en favor de la transmissió del dolor. La senzillesa i l'esquematisme en el tractament dels rostres, sobretot el de Maria, contrasten amb la rudesia de les seves faccions, quasi grotesques, a les quals acaba dotant del dramatisme necessari per contagiar l'espectador amb el patiment i el dolor d'una mare que sosté el cos inert del seu fill. El tractament de la roba femenina enriqueix aquest contrast de vida (la mare) i mort (el fill).

Fotografies: Teresa Llordés

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Pietat (1945)

❶ Maria, plorosa. El dolor d'una mare davant el cos inert del seu fill.

❷ Jesús, inert i humanitzat.

Fotografies: Teresa Llordès

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Ajuntament de Terrassa

FAMÍLIA TRULLÀS

Tipus: Panteó monumental

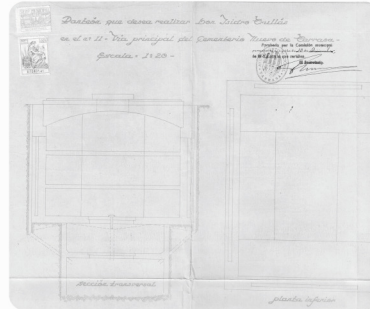
Disseny de l'escultura: Josep Planas i Fàbregas
(Barcelona, 1875 - ?)

Escultor: Miquel Ros i Orta
(Instinción, Almeria, 1901 - Terrassa, 1962)

Tema: Pietat (1951)

Matèria: Marbre

Emplaçament: Núm. 1103

S'en conserva el projecte però desconeixem el nom de l'arquitecte. L'escultura presenta la signatura del marbrista Josep Planas i Fàbregas, encara que l'execució va correspondre a Miquel Ros i Orta.

Miquel Ros i Orta

Cap a l'any 1915 arribà a Terrassa, on es matriculà a l'Escuela Municipal de Artes y Oficios de Tarrasa, sota el mestratge de l'escultor Cèsar Cabanes. El 1931 obrí el seu propi taller. En el retrat és on Ros mostra el seu domini en la matèria, on és capaç de donar-li vida mitjançant la perfecció de les proporcions i la semblança de l'expressivitat real del model. Amb les figures femenines aconsegueix una delicadesa i una gràcia extraordinàries. La seva obra funerària és nombrosa i el cementiri de Terrassa reuneix un repertori ampli d'exemples.

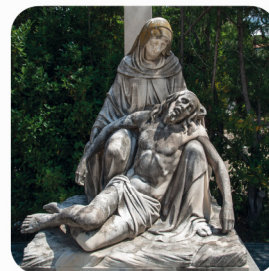
Miquel Ros, de costat.
Procedència: Arxiu Municipal de Terrassa.

Signatura sobre làpida funerària.

Pietat (1951)

Jesús jau al terra i la seva boca oberta dibuixa l'últim alè d'un rostre humanitzat. El tractament escultòric es completa amb diversos símbols de la passió, com la Corona d'Espines i el Sant Sudari, i altres elements funeraris, com la corona mortuòria i dos peveters.

Fotografies: Teresa Lloréns

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Ajuntament

de Terrassa

Pietat (1951)

1 Atributs de la Passió: la Corona d'Espines i el Sant Sudari.

2 Maria dolguda.

3 Jesús humanitzat. El gest de la mà de Maria ens transmet tot el dolor que el seu rostre no sembla expressar.

4 El peveter encès, amb la flama de la vida.

5 La corona mortuòria, símbol de la victòria de l'ànima.

Fotografies: Teresa Llordès

Funerària
de Terrassa

Museu
de Terrassa

Ajuntament de Terrassa

FAMÍLIA SALVANS PIERA

Tipus: Panteó monumental

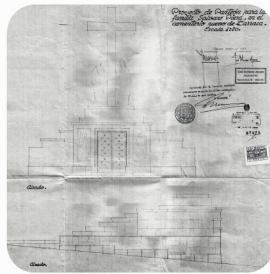
Arquitecte: Josep Soteras i Mauri
(Barcelona, 1907-1989)

Escultor: Francesc Juventeny i Boix
(Montcada i Reixac, 1906 - Cerdanyola, 1990)

Tema: Davallament de la Creu (1952)

Matèria: Marbre

Emplaçament: Núm. 3130

Projecte de la construcció del panteó, segons l'arquitecte J. Soteras.
Procedència: AHCT, expedient 138/1935.

Vista posterior del panteó.
Procedència: Museu de Terrassa.

Francesc Juventeny i Boix

Signatura.

Amb 14 anys entrà al taller d'escultura Centelles de Barcelona i, anys després, als tallers de Josep Clarà i de Josep Llimona. La seva obra és bàsicament d'iconografia religiosa, en la qual cal destacar la dolcesa i l'elegància, així com la vivesa de les expressions. Entre d'altres, són dignes d'esment les escultures realitzades per al Monestir de Montserrat.

Davallament de la Creu (1952)

Composició clàssica centrada per una creu llatina, amb Sant Joan Baptista representat com el personatge més jove i Maria Magdalena darrere els cossos de Jesús mort i la Mare de Déu sostenint-lo. L'escena està carregada de dramatisme amb el gest de desconsol i compassió dels personatges, i cal destacar també l'acurat tractament dels gestos i les robes de les figures, que donen solidesa i volum als cossos. La part posterior està també treballada, com la frontal, cosa que dona a la composició un gran efectisme escènic.

Fotografies: Teresa Lloréns

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Davallament de la Creu (1952)

❶ Sant Joan Baptista. Adolescent i pensatiu.

❷ Maria Magdalena. Jove i malenconiosa.

❸ Rostre afligit de Maria, que sosté el cap del Fill amb la tendresa d'una mare plorosa i compungida.

Fotografies: Teresa Llordès

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Ajuntament

de Terrassa

FAMÍLIA JULIÀ

Tipus: Panteó monumental

Arquitecte: Frederic Viñals i Páquez
(Barcelona, 1909 - 1997)

Escultor: Ferran Bach-Esteve i Massaneda
(Sant Pau de Fenollet, 1929 - Terrassa, 1992)

Tema: Evocació (1955)

Matèria: Bronze

Emplaçament: Núm. 2111

Ferran Bach-Esteve i Massaneda

L'escultor, posant davant una figura de fang.

Procedència: Fotografia Carles Durán. Fons Àngela Ubasart.

L'any 1952 assolí la plaça de professor a l'Escola d'Arts i Oficis de Terrassa, on el 1979 seria nomenat director. En els anys seixanta, les zones enjardinades de la ciutat acolliren un bon nombre de les seves obres. Actualment en podem apreciar algunes en l'espai urbà, com ara el monòlit dedicat al rector mossèn Homs (1962), l'escultura al doctor Fleming (entrada a Mútua Terrassa) o la flama olímpica ubicada a la placeta de Saragossa (1993). També en el nostre cementiri hi ha exemples notables, com el monument a la riuada del 1962. L'any 1993 se li concedí a títol pòstum la Medalla de la Ciutat.

Signatura.

Evocació (1955)

Dues figures femenines simbolitzen els estadis de la vida terrenal: la joventut, amb la cabellera llarga i faccions joves, i la maduresa, amb el cabell recollit i cinturó. Al darrere, una estilitzada creu llatina com a símbol de l'arbre de la vida. La base d'ambdues figures és una decoració floral amb garlandes de roselles, les flors del somni.

Les dues figures modelades en fang, abans de la realització dels motlles en guix.

Procedència: Fotografia Carles Durán. Fons Àngela Ubasart.

Fotografies: Teresa Llordés

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Evocació (1955)

1 Rostre jove, gairebé infantil, que amb el cabell recollit queda abocat a la maduresa.

2 Malgrat el cabell llarg, que denota innocència, les faccions del rostre mostren una certa maduresa que no li pertoca en el grup escultòric.

Fotografies: Teresa Llordès

**Funerària
de Terrassa**

**Museu
de Terrassa**

Ajuntament

de Terrassa